

Wytyczne

dotyczące reasekuracji biernej/retrocesji

Warszawa, 2014 r.

Wstęp

Mając na uwadze cele nadzoru nad rynkiem finansowym określone w art. 2 ustawy z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (t.j.: Dz.U. z 2012 r. poz.1149 ze zm., dalej: ustawa), takie jak zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku, jego stabilności, bezpieczeństwa i zaufania do rynku, a także zapewnienie ochrony interesów jego uczestników, oraz określone w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy zadanie Komisji Nadzoru Finansowego, polegające na podejmowaniu działań służących prawidłowemu funkcjonowaniu rynku finansowego, wydawane są Wytyczne dotyczące reasekuracji biernej/retrocesji (dalej: Wytyczne).

Reasekuracja bierna jest umową, w której zakład ubezpieczeń/reasekuracji ceduje (odstępuje) całość lub część ubezpieczonego ryzyka innemu zakładowi ubezpieczeń/reasekuracji.

Reasekuracja/retrocesja¹ jest jednym z podstawowych narzędzi w procesie zarządzania ryzykiem w zakładzie ubezpieczeń/reasekuracji i odgrywa znaczącą rolę w przepływie kapitału na rynku ubezpieczeniowym, zwiększając jego pojemność ubezpieczeniową, oraz umożliwia ubezpieczanie rzadkich ryzyk. Zakład powinien zapewnić, aby stopień przeniesienia ryzyka był wystarczający ze względu na poziom buforów kapitałowych i proporcjonalny do rodzaju, skali i złożoności ryzyk właściwych dla działalności zakładów ubezpieczeń/reasekuracji. Niezależnie od tego, czy zakład ubezpieczeń/reasekuracji stosuje reasekurację, pozostaje on w pełni odpowiedzialny za wykonanie wszelkich zobowiązań wynikających z umów ubezpieczenia. Ponadto, wszystkie istotne ryzyka w obszarze reasekuracji powinny być przez zakład ubezpieczeń/reasekuracji zidentyfikowane i uwzględnione w procesie zarządzania ryzykiem. Powyższe wymaga stosowania odpowiednich standardów dotyczących reasekuracji.

Wytyczne obejmują standardy w zakresie:

- zasad ogólnych,
- systemu zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji,
- obowiązków Zarządu, Rady Nadzorczej oraz osób zajmujących się reasekuracją,
- procedur wewnętrznych dotyczących reasekuracji,
- programu reasekuracyjnego,
- bieżącego zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji,
- reasekuracji finansowej,
- systemu kontroli wewnętrznej w obszarze reasekuracji,
- rachunkowości i sprawozdawczości.

¹ reasekuracja/retrocesja dalej zwane *reasekuracja*

Wytyczne stanowią ramy dla poprawnej identyfikacji, pomiaru, monitorowania i raportowania ryzyk związanych z reasekuracją, a także zarządzania nimi. Są zbiorem zalecanych działań w stosunku do wewnętrznych systemów kontroli, które pośrednio i bezpośrednio powinny zapewniać wdrażanie odpowiednich standardów w ramach wszystkich procesów związanych z reasekuracją. Standardy, w tym dotyczące dokumentacji i mechanizmów kontrolnych, mogą obejmować wyłącznie reasekurację lub być elementem większych procesów.

Wytyczne powinny być stosowane w sposób proporcjonalny, przez co rozumie się różnicowanie podejścia w zależności od rodzaju, skali i złożoności ryzyk właściwych dla działalności zakładu ubezpieczeń/reasekuracji, a także od skali korzystania z reasekuracji.

Komisja Nadzoru Finansowego oczekuje, że Wytyczne zostaną wprowadzone do dnia 1.01.2015 r.

Słowniczek pojęć

Na potrzeby Wytycznych:

1. **Apetyt na ryzyko** – poziom lub charakter ryzyka, jaki Zakład jest skłonny podjąć i zaakceptować, określony w strategii zarządzania ryzykiem.
2. **Broker reasekuracyjny** – pośrednik ubezpieczeniowy uczestniczący w zawieraniu umów reasekuracji na zlecenie i w imieniu Zakładu.
3. **Limity tolerancji ryzyka** – dopuszczalne poziomy ryzyk przyjęte przez Zarząd.
4. **Osoba nadzorująca funkcję aktuarialną** – osoba na stanowisku kierowniczym odpowiedzialna za realizację funkcji aktuarialnej.
5. **Priorytet** – określona (procentowo lub kwotowo) w umowie reasekuracji nieproporcjonalnej, wartość ryzyka lub szkód na udziale Zakładu, powyżej której Reasekurator zaczyna ponosić odpowiedzialność.
6. **Reasekuracja fakultatywna** – umowa zawierana i negocjowana indywidualnie dla danej umowy ubezpieczenia lub danego ryzyka, w której Zakład każdorazowo podejmuje decyzję o ewentualnym scedowaniu ryzyka, w tym jego wysokości, a Reasekurator każdorazowo podejmuje decyzję o przyjęciu tego ryzyka.
7. **Reasekuracja finansowa (ograniczona)** – umowa reasekuracji, której charakterystyczną cechą jest ograniczony transfer ryzyka ubezpieczeniowego. Ponadto cechami charakterystycznymi dla reasekuracji finansowej są:
 - a. transfer ryzyk innych niż ryzyko ubezpieczeniowe (np. ryzyko inwestycyjne, ryzyko kredytowe, ryzyko stopy procentowej) lub połączenie w umowie transferu ryzyka i elementu finansowania,
 - b. uwzględnianie wartości pieniądza w czasie oraz zysków inwestycyjnych,
 - c. wieloletni charakter umów.
8. **Reasekuracja katastroficzna** – umowa chroniąca Zakład przed gwałtownym wzrostem wielkości wypłacanych odszkodowań i świadczeń, związanych z wystąpieniem katastrofy naturalnej (np. powodzi, huraganu, trzęsienia ziemi) lub katastrofy spowodowanej przez człowieka (np. katastrofy komunikacyjnej, katastrofy budowlanej) wywołującej szkody wielkiej wartości lub kumulację szkód.
9. **Reasekuracja nieproporcjonalna** – umowa, w której pokrywana przez Reasekuratora część szkody nie pozostaje w takiej samej relacji do całości szkody jak przyjęta składka reasekuracyjna, a Reasekurator, ustalając składkę, kieruje się prawdopodobieństwem i wielkością spodziewanej szkody.
10. **Reasekuracja obligatoryjna** – umowa mająca charakter obowiązkowy zarówno dla Zakładu, jak i dla Reasekuratora, w której Reasekurator jest zobowiązany do automatycznej akceptacji wszystkich ryzyk objętych umową, a Zakład musi scedować objęte umową ryzyka.
11. **Reasekuracja proporcjonalna** – umowa, w której Zakład i Reasekurator uczestniczą w danym ryzyku, składce oraz szkodach w takiej samej proporcji według ustalonego współczynnika.

- 12. Reasekurator** – zakład ubezpieczeń lub zakład reasekuracji, który przyjmuje ryzyko od Zakładu.
- 13. System kontroli wewnętrznej** – system obejmujący w szczególności procedury administracyjne i księgowe, organizację kontroli wewnętrznej, odpowiednie zasady w zakresie raportowania na wszystkich szczeblach struktury organizacyjnej Zakładu oraz funkcję zgodności z przepisami.
- 14. System kontroli wewnętrznej w obszarze reasekuracji** - ogół mechanizmów kontrolnych związanych z reasekuracją, stanowiący część systemu kontroli wewnętrznej Zakładu.
- 15. System zarządzania** – system obejmujący co najmniej przejrzystą strukturę organizacyjną, w której zakresy odpowiedzialności są jasno przypisane i odpowiednio podzielone, zapewniający efektywność przekazywania informacji oraz podejmowania decyzji. System zarządzania obejmuje funkcję zarządzania ryzykiem, zgodności z przepisami, audytu wewnętrznego oraz aktuarialną. W ramach systemu zarządzania funkcjonują system kontroli wewnętrznej i system zarządzania ryzykiem.
- 16. System zarządzania ryzykiem** – system obejmujący strategię, zasady i procedury konieczne do określenia, pomiaru, monitorowania i raportowania ryzyk, na które Zakład jest lub może być narażony, oraz współzależności zachodzących między tymi ryzykami, a także do zarządzania nimi. System zarządzania ryzykiem obejmuje m.in. reasekurację i inne techniki ograniczania ryzyka.
- 17. Techniki ograniczania ryzyka** – oznaczają wszystkie techniki, które umożliwiają Zakładowi przeniesienie na inny podmiot części lub całości ponoszonego ryzyka.
- 18. Udział własny Zakładu** – wartość szkód/ryzyka zachowywana przez Zakład do poziomu zachowka/priorytetu oraz wartość szkód/ryzyka ponad górny limit reasekuracji zachowywana przez Zakład.
- 19. Zachowek** – określona (procentowo lub kwotowo) w umowie reasekuracji proporcjonalnej wartość ryzyka lub szkód, które zatrzymywane są przez Zakład.
- 20. Zakład** – zakład ubezpieczeń działu I lub działu II, który stosuje reasekurację bierną lub zakład reasekuracji, który stosuje retrocesję.

Wytyczne

Zasady ogólne

Wytyczna 1.

Zakład powinien upewnić się, że Reasekurator, z którym zawiera umowę reasekuracji, ma prawo do prowadzenia działalności reasekuracyjnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz posiada odpowiednią wiarygodność w rozumieniu niniejszych wytycznych.

Wytyczna 2.

Zawierając umowę reasekuracji, Zakład powinien zapewnić, że postanowienia umowy jasno i precyzyjnie określają transfer ryzyka, w tym co najmniej jego charakter, skalę i zakres odpowiedzialności Reasekuratora wobec Zakładu.

System zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji

Wytyczna 3.

Zakład powinien posiadać system zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji pozwalający na określenie, pomiar, monitorowanie i raportowanie ryzyk, na które Zakład jest lub może być narażony, oraz współzależności zachodzących między tymi ryzykami, a także na zarządzanie nimi.

Obowiązki Zarządu, Rady Nadzorczej oraz osób zajmujących się reasekuracją

Wytyczna 4.

Zarząd jest odpowiedzialny za zarządzanie ryzykiem w obszarze reasekuracji. Przynajmniej jeden członek Zarządu powinien posiadać wiedzę i doświadczenie pozwalające na ocenę wpływu reasekuracji na działalność Zakładu.

Wytyczna 5.

W ramach wypełniania swoich funkcji i odpowiedzialności za system zarządzania ryzykiem Rada Nadzorcza powinna zatwierdzać i nadzorować realizację strategii zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji.

Procedury wewnętrzne dotyczące reasekuracji

Wytyczna 6.

Zakład powinien mieć ustanowioną, przyjętą przez Zarząd i zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą strategię zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji odpowiednią do rodzaju, skali, złożoności oraz profilu biznesowego Zakładu.

Wytyczna 7.

Zakład powinien opracować zasady i procedury dotyczące zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji i wprowadzić w życie ich zapisy tak, aby wszystkie działania związane z reasekuracją były podejmowane w sposób przejrzysty i zgodny z ustanowioną strategią zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji.

Wytyczna 8.

W przypadku zidentyfikowania istotnego ryzyka kredytowego w obszarze reasekuracji, mogącego wpłynąć w istotny sposób na wypłacalność, Zakład powinien posiadać przyjęty przez Zarząd i zatwierdzony przez Radę Nadzorczą plan awaryjny dotyczący zrealizowania się ryzyka niewykonania zobowiązania przez Reasekuratora oraz ryzyka zarażenia w przypadku reasekuracji w ramach grupy kapitałowej, który zapewniłby przywrócenie wypłacalności Zakładu.

Program reasekuracyjny

Wytyczna 9.

Zakład powinien sporządzać program reasekuracyjny. Program reasekuracyjny powinien być sporządzony w formie pisemnej zgodnie ze strategią, zasadami i procedurami dotyczącymi zarządzania ryzykiem.

Bieżące zarządzanie ryzykiem w obszarze reasekuracji

Wytyczna 10.

Zakład powinien prowadzić działalność w zakresie reasekuracji zgodnie z przyjętą strategią, zasadami i procedurami dotyczącymi zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji. Kluczowe decyzje dotyczące reasekuracji powinny być udokumentowane.

Wytyczna 11.

W ramach bieżącej działalności Zakład powinien określać, mierzyć, monitorować i raportować wszystkie istotne ryzyka, na które jest lub może być narażony w związku z działalnością w zakresie reasekuracji, oraz odpowiednio nimi zarządzać.

Wytyczna 12.

Zakład powinien posiadać systemy informatyczne lub narzędzia analityczne oraz bazy danych wspierające proces zawierania i monitorowania umów reasekuracji oraz pomiar poziomu ryzyka, a także powinien posiadać odpowiednie procedury przepływu i zarządzania informacją w celu umożliwienia podejmowania właściwych decyzji przez Zarząd oraz osoby na poziomie kierowniczym odpowiedzialne za reasekurację.

Reasekuracja finansowa

Wytyczna 13.

W celu określenia stopnia, w jakim Zakład wykorzystuje reasekurację finansową, Zakład powinien przeprowadzać analizy wszystkich nowych umów reasekuracji i czynności związanych z reasekuracją, w szczególności, gdy zakres transferu ryzyka ubezpieczeniowego jest istotnie ograniczony. Sposób przeprowadzania analiz powinien być spójny dla wszystkich umów reasekuracji w Zakładzie oraz dokonywany każdorazowo w przypadku zawierania umów reasekuracji lub dokonywania zmian w postanowieniach umów reasekuracji.

System kontroli wewnętrznej w obszarze reasekuracji

Wytyczna 14.

W Zakładzie powinien zostać wdrożony efektywny system kontroli wewnętrznej w obszarze reasekuracji.

Rachunkowość i sprawozdawczość

Wytyczna 15.

Zakład powinien rzetelnie i terminowo wyliczać oraz wykazywać w księgach rachunkowych i sprawozdaniu finansowym wartości związane z reasekuracją w oparciu o przyjęte zasady (politykę) rachunkowości.

Zasady ogólne

Wytyczna 1.

Zakład powinien upewnić się, że Reasekurator, z którym zawiera umowę reasekuracji, ma prawo do prowadzenia działalności reasekuracyjnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz posiada odpowiednią wiarygodność w rozumieniu niniejszych wytycznych.

- 1.1. Ocena wiarygodności Reasekuratora powinna uwzględniać kryteria określone w pkt. 9.4.

Wytyczna 2.

Zawierając umowę reasekuracji, Zakład powinien zapewnić, że postanowienia umowy jasno i precyzyjnie określają transfer ryzyka, w tym co najmniej jego charakter, skalę i zakres odpowiedzialności Reasekuratora wobec Zakładu.

- 2.1. Zakład, zawierając umowę reasekuracji, powinien ograniczać poziom ryzyka związanego z przyszłymi sporami. Umowa reasekuracji powinna:
- a. być napisana w jasny sposób umożliwiający jej zrozumienie przez niezależną osobę zaznajomioną z tematyką reasekuracji,
 - b. zawierać definicje zrozumiałe stronom umowy (np. powszechnie używane w sektorze ubezpieczeniowym/reasekuracyjnym),
 - c. określać co najmniej:
 - i. strony umowy,
 - ii. opis cedowanego ryzyka,
 - iii. zakres przedmiotowy i czasowy odpowiedzialności Reasekuratora,
 - iv. warunki/klauzule, w tym dotyczące wzajemnych rozliczeń oraz procesu rozwiązania umowy,
 - d. jasno określać kwestie, które ograniczają wielkość ryzyka będącego przedmiotem transferu lub dopuszczają opóźnienia w płatnościach przez Reasekuratora.
- 2.2. Warunki umowy (w tym zakres i parametry ochrony reasekuracyjnej), co do zasady, powinny być określone przed rozpoczęciem okresu ochrony reasekuracyjnej, a ich potwierdzenie powinno zostać udokumentowane.

System zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji

Wytyczna 3.

Zakład powinien posiadać system zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji pozwalający na określenie, pomiar, monitorowanie i raportowanie ryzyk, na które Zakład jest lub może być narażony, oraz współzależności zachodzących między tymi ryzykami, a także na zarządzanie nimi.

- 3.1. System zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji powinien być skuteczny i dobrze zintegrowany ze strukturą organizacyjną, z procesami decyzyjnymi Zakładu oraz z efektywnie działającym systemem kontroli wewnętrznej.
- 3.2. W ramach systemu zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji Zakład powinien posiadać:
 - a. przyjętą przez Zarząd i zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą strategię zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji (szerzej w Wytycznej 6),
 - b. spisane zasady i procedury dotyczące zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji (szerzej w Wytycznej 7).
- 3.3. System zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji, jako część systemu zarządzania, powinien być poddawany regularnym przeglądom z częstotliwością dostosowaną do skali i złożoności działalności Zakładu oraz skali korzystania z reasekuracji.

Obowiązki Zarządu, Rady Nadzorczej oraz osób zajmujących się reasekuracją

Wytyczna 4.

Zarząd jest odpowiedzialny za zarządzanie ryzykiem w obszarze reasekuracji. Przynajmniej jeden członek Zarządu powinien posiadać wiedzę i doświadczenie pozwalające na ocenę wpływu reasekuracji na działalność Zakładu.

- 4.1. Zarząd powinien być odpowiedzialny za:
 - a. przygotowanie i realizację strategii zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji (szerzej w Wytycznej 6),
 - b. zatwierdzenie zasad zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji (szerzej w Wytycznej 7),
 - c. przyjęcie planu awaryjnego w zakresie reasekuracji (szerzej w Wytycznej 8).

- 4.2. W ramach Zarządu powinna zostać wyznaczona jedna osoba, która odpowiada za reasekurację.
- 4.3. Przynajmniej jeden członek Zarządu powinien posiadać odpowiednią wiedzę na temat stosowanej reasekuracji, co najmniej w zakresie:
- a. czynników mających wpływ na decyzje dotyczące transferu ryzyka ubezpieczeniowego,
 - b. skali cedowanego ryzyka (w kontekście apetytu na ryzyko),
 - c. efektywności stosowanej reasekuracji,
 - d. ryzyk wynikających ze stosowania reasekuracji oraz metod ich ograniczania,
 - e. scenariuszy, których realizacja powodowałaby istotne pogorszenie sytuacji finansowej Zakładu.
- 4.4. Zarząd powinien zapewnić, że pracownicy wykonujący czynności związane z reasekuracją posiadają wiedzę i doświadczenie, niezbędne i odpowiednie do wykonywanych czynności w zakresie reasekuracji.
- 4.5. Zarząd powinien wskazać w spisanych zasadach stanowisko lub stanowiska na poziomie kierowniczym odpowiedzialne za reasekurację. Zakład powinien posiadać procedury zastępowalności osób obejmujących w/w stanowiska, aby ograniczyć ryzyko związane z ich odejściem lub nieobecnością.
- 4.6. Osoby na poziomie kierowniczym odpowiedzialne za reasekurację powinny posiadać odpowiednią wiedzę na temat stosowanej przez Zakład reasekuracji, co najmniej w zakresie określonym w pkt. 4.3., a także w zakresie programu reasekuracyjnego.
- 4.7. Osoby i jednostki organizacyjne zajmujące się reasekuracją w Zakładzie powinny mieć jasno określone zakresy odpowiedzialności i zakresy upoważnień do wykonywania czynności w zakresie reasekuracji.

Wytyczna 5.

W ramach wypełniania swoich funkcji i odpowiedzialności za system zarządzania ryzykiem Rada Nadzorcza powinna zatwierdzać i nadzorować realizację strategii zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji.

- 5.1. Rada Nadzorcza powinna być odpowiedzialna za:
- a. zatwierdzanie strategii zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji,
 - b. monitorowanie zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji,
 - c. nadzorowanie efektywności zarządzania przez Zarząd systemem kontroli wewnętrznej w obszarze reasekuracji.

- 5.2. Rada Nadzorcza powinna posiadać kompetencje umożliwiające rozeznanie się w kwestii głównych ryzyk, na które Zakład jest lub może być narażony w związku z działalnością w zakresie reasekuracji lub jej brakiem.
- 5.3. Rada Nadzorcza powinna otrzymywać okresowo, przynajmniej raz do roku, sprawozdania Zarządu zawierające informacje dotyczące realizacji strategii zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji.
- 5.4. W ramach monitorowania zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji Rada Nadzorcza powinna otrzymywać okresowo, z częstotliwością dostosowaną do skali i złożoności działalności Zakładu oraz skali korzystania z reasekuracji, raporty dotyczące co najmniej wpływu reasekuracji na wyniki finansowe i wypłacalność Zakładu.

Procedury wewnętrzne dotyczące reasekuracji

Wytyczna 6.

Zakład powinien mieć ustanowioną, przyjętą przez Zarząd i zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą strategię zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji odpowiednią do rodzaju, skali, złożoności oraz profilu biznesowego Zakładu.

- 6.1. Za opracowanie i realizację strategii zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji odpowiada Zarząd, zaś za jej zatwierdzenie Rada Nadzorcza. Strategia zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji może stanowić oddzielny dokument lub być częścią większych dokumentów.
- 6.2. Strategia zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji powinna co najmniej:
- a. definiować strategiczne cele w zakresie reasekuracji,
 - b. uwzględniać apetyt na ryzyko,
 - c. uwzględniać plany rozwojowe Zakładu w zakresie sprzedaży produktów ubezpieczeniowych,
 - d. brać pod uwagę profil działalności Zakładu, w tym w szczególności rodzaje ubezpieczeń/linie biznesowe, które oferuje lub zamierza oferować Zakład,
 - e. brać pod uwagę wielkość posiadanych przez Zakład środków własnych, w tym uwzględniać wielkość nadwyżki środków własnych nad wymogiem kapitałowym,
 - f. brać pod uwagę płynność finansową Zakładu,
 - g. uwzględniać prognozę trendów rynkowych i ekonomicznych,

- h. uwzględniać, o ile występuje, sezonowość sprzedaży produktów ubezpieczeniowych Zakładu,
- i. brać pod uwagę koncentrację geograficzną ryzyk, o ile jest to niezbędne,
- j. zapewniać odpowiednie rozwiązania pozwalające na ochronę przed potencjalnymi dużymi stratami lub kumulacją strat.

6.3. Strategia zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji powinna być poddawana regularnemu przeglądowi i ocenie, a także dostosowywana do nowych okoliczności i istotnych zmian w działalności Zakładu, a wyniki weryfikacji powinny być udokumentowane. W przypadku zaistnienia nowych okoliczności Zarząd powinien dokonywać modyfikacji strategii, uzyskując akceptację (zatwierdzenie) Rady Nadzorczej.

6.4. Strategia zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji powinna być opisana w sposób jasny tak, aby niezależna osoba zaznajomiona z tematyką reasekuracji, była w stanie ocenić spójność i adekwatność strategii zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji z ogólną strategią działalności biznesowej i modelem biznesowym Zakładu.

Wytyczna 7.

Zakład powinien opracować zasady i procedury dotyczące zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji i wprowadzić w życie ich zapisy tak, aby wszystkie działania związane z reasekuracją były podejmowane w sposób przejrzysty i zgodny z ustanowioną strategią zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji.

7.1. Zasady i procedury dotyczące zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji powinny zostać sporządzone w formie pisemnej w języku polskim, przy czym mogą one stanowić oddzielne dokumenty lub być częścią większych dokumentów.

7.2. Zasady i procedury dotyczące zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji powinny być:

- a. dostosowane do działalności Zakładu, szczególnie w przypadku zasad i procedur opracowanych na poziomie grupy kapitałowej,
- b. przeglądane regularnie oraz każdorazowo w przypadku znacznych zmian w działalności Zakładu, przy czym wyniki weryfikacji powinny być udokumentowane, a wdrożenie zmian powinno odbywać się tak, aby osoby i jednostki organizacyjne zajmujące się reasekuracją były z nimi zaznajomione.

7.3. Zatwierdzenie zasad dotyczących zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji oraz ich zmian powinno być dokonane przez Zarząd.

7.4. Procedury dotyczące zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji powinny zawierać szczegółowe określenie wykonywanych czynności.

7.5. Zasady dotyczące zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji powinny określać:

- a. zasady wyboru, oceny i zmiany Reasekuratora,
- b. limity tolerancji ryzyka, uwzględniające koncentrację cedowanego ryzyka w jednym podmiocie lub w jednej grupie kapitałowej,
- c. limity tolerancji ryzyka dla zagranicznych oddziałów Zakładu, w przypadku gdy Zakład posiada zagraniczne oddziały,
- d. limity tolerancji na ryzyko katastroficzne, o ile występuje,
- e. zasady zarządzania ryzykiem niewykonania zobowiązania przez Reasekuratora,
- f. zasady dotyczące raportowania do Zarządu i Rady Nadzorczej,
- g. zadania do wykonania i jednostki/stanowiska odpowiedzialne za ich wykonanie.

7.6. Zasady lub procedury dotyczące zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji powinny określać w stosownych przypadkach:

- a. zasady wyboru, oceny i zmiany Brokera reasekuracyjnego,
- b. zasady zarządzania ryzykiem płynności w celu eliminacji niedopasowania w czasie wypłacanych przez Zakład odszkodowań lub świadczeń i środków uzyskanych od Reasekuratora,
- c. zasady zarządzania ryzykiem koncentracji w jednym podmiocie lub grupie kapitałowej w odniesieniu do reasekuracji,
- d. zasady zawierania umów reasekuracji fakultatywnej w przypadku konieczności pokrycia szczególnie dużych ryzyk oraz nietypowych ekspozycji.

7.7. Na podstawie zasad i procedur dotyczących zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji niezależna osoba zaznajomiona z tematyką reasekuracji powinna być w stanie zrozumieć proces zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji. Zasady i procedury dotyczące zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji powinny zapewniać możliwość weryfikacji podjętych decyzji.

Wytyczna 8.

W przypadku zidentyfikowania istotnego ryzyka kredytowego w obszarze reasekuracji, mogącego wpłynąć w istotny sposób na wypłacalność, Zakład powinien posiadać przyjęty przez Zarząd i zatwierdzony przez Radę Nadzorczą plan awaryjny dotyczący zrealizowania się ryzyka niewykonania zobowiązania przez Reasekuratora oraz ryzyka zarażenia w przypadku reasekuracji w ramach grupy kapitałowej, który zapewniłby przywrócenie wypłacalności Zakładu.

Program reasekuracyjny

Wytyczna 9.

Zakład powinien sporządzać program reasekuracyjny. Program reasekuracyjny powinien być sporządzony w formie pisemnej zgodnie ze strategią, zasadami i procedurami dotyczącymi zarządzania ryzykiem.

9.1. Określając program reasekuracyjny, Zakład powinien:

- a. wziąć pod uwagę cele strategiczne Zakładu (w tym cele strategiczne w zakresie zarządzania ryzykiem ubezpieczeniowym) np. maksymalizacja oczekiwanego zysku Zakładu, minimalizacja ryzyka lub odpowiednia kombinacja obu celów,
- b. zidentyfikować ryzyko ubezpieczeniowe, które powinno być reasekurowane,
- c. określić rodzaje umów reasekuracji najbardziej odpowiadające reasekurowanym ryzykom,
- d. określić parametry umów reasekuracji najbardziej odpowiadające określonym celom strategicznym Zakładu, uwzględniając dostępność produktów reasekuracyjnych odpowiadających potrzebom Zakładu,
- e. wybrać Reasekuratora zgodnie z przyjętymi kryteriami i z uwzględnieniem zakresu powiązań Zakładu z Reasekuratorem.

9.2. Określając rodzaj umów reasekuracji, Zakład powinien wziąć pod uwagę co najmniej:

- a. cele strategiczne Zakładu, np.:
 - i. zmniejszenie obciążeń kapitałowych,
 - ii. ochrona przed dużymi szkodami,
 - iii. stabilizacja wskaźnika szkodowości,
- b. rodzaj transferowanego ryzyka,
- c. wysokość potencjalnych szkód, w tym możliwej maksymalnej szkody,
- d. częstotliwość występowania potencjalnych szkód w danym przedziale czasowym,

- e. maksymalną wielkość ryzyka, jaka może być przez Zakład zaakceptowana (udział własny Zakładu),
- f. dostępność produktów reasekuracyjnych spełniających potrzeby Zakładu.

9.3. Udział własny Zakładu dla poszczególnych ryzyk/linii biznesowych powinien wynikać m.in. z:

- a. analizy wysokości środków własnych, w tym wysokości nadwyżki środków własnych ponad wymóg kapitałowy,
- b. limitów tolerancji ryzyka,
- c. jakości reasekurowanego portfela (jego zyskowości, zrównoważenia, możliwości wystąpienia nadzwyczajnych strat).

9.4. Dokonując każdorazowo wyboru Reasekuratora, Zakład powinien brać pod uwagę co najmniej:

- a. stabilność finansową Reasekuratora,
- b. reputację Reasekuratora,
- c. adekwatność profilu działalności biznesowej Reasekuratora do charakteru cedowanego ryzyka,
- d. sposób i terminy dokonywania rozliczeń,
- e. powiązania w grupie kapitałowej, jeśli takie występują (ryzyko zarażenia),
- f. relację cedowanego portfela do skali działalności Reasekuratora.

9.5. Zakład powinien regularnie dokonywać oceny programu reasekuracyjnego, biorąc pod uwagę w szczególności następujące kryteria:

- a. czynniki wewnętrzne, takie jak:
 - i. wielkość Zakładu,
 - ii. profil działalności Zakładu (linie biznesowe),
 - iii. plany rozwoju Zakładu,
 - iv. pozycja finansowa,
 - v. zasięg geograficzny działalności,
- b. ryzyko portfela na udziale własnym Zakładu,
- c. koszt reasekuracji - z uwzględnieniem wysokości cesji składek i odszkodowań, prowizji reasekuracyjnych, udziału w zyskach Reasekuratora, udziału Reasekuratora w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych,
- d. pozostałe kryteria, jak np. wsparcie merytoryczne ze strony Reasekuratora,
- e. dostępność określonego rodzaju reasekuracji.

9.6. Analizując program reasekuracyjny, Zakład powinien w szczególności dokonywać analizy wpływu umów reasekuracji na wyniki uzyskiwane z poszczególnych linii biznesowych, wpływu programu reasekuracyjnego na wynik Zakładu, a także analizy

zgodności zawartych umów reasekuracji z limitami tolerancji ryzyka i apetytem na ryzyko. Wyniki analiz powinny być udokumentowane.

Bieżące zarządzanie ryzykiem w obszarze reasekuracji

Wytyczna 10.

Zakład powinien prowadzić działalność w zakresie reasekuracji zgodnie z przyjętą strategią, zasadami i procedurami dotyczącymi zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji. Kluczowe decyzje dotyczące reasekuracji powinny być udokumentowane.

10.1. Co do zasady, Zakład nie powinien odstępować od realizacji strategii zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji. Wszelkie odstępstwa od strategii zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji powinny zostać zatwierdzone przez Zarząd i przekazane do wiadomości Radzie Nadzorczej.

10.2. Zakład powinien dokonywać regularnego przeglądu wpływu każdej istotnej, z punktu widzenia wypłacalności Zakładu, umowy reasekuracji na działalność Zakładu, a przegląd ten powinien obejmować co najmniej ocenę zgodności umów lub czynności związanych z reasekuracją ze strategią, zasadami i procedurami dotyczącymi zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji.

Przedmiotowy przegląd powinien być dokonywany nie rzadziej niż raz do roku, przy czym w szczególności powinien być on dokonywany w przypadku zawierania, odnowienia umów reasekuracji, dokonywania zmian w postanowieniach umów reasekuracji oraz w przypadku istotnej zmiany sytuacji finansowej Zakładu (np. w zakresie wypłacalności, profilu prowadzonej działalności).

Wytyczna 11.

W ramach bieżącej działalności Zakład powinien określać, mierzyć, monitorować i raportować wszystkie istotne ryzyka, na które jest lub może być narażony w związku z działalnością w zakresie reasekuracji, oraz odpowiednio nimi zarządzać.

11.1. Zakład powinien monitorować wykorzystanie ustanowionych limitów tolerancji ryzyka.

11.2. Zakład powinien kontrolować swoją płynność, analizując określoną w umowach reasekuracji strukturę i harmonogram rozliczeń oraz płatności powstałych na skutek tychże umów.

11.3. Zakład powinien dokonywać okresowych ocen Reasekuratora w trakcie trwania umów reasekuracji, biorąc pod uwagę m.in. sprawozdania finansowe oraz informacje agencji ratingowych.

- 11.4. Zakład powinien ograniczać ekspozycję na ryzyko operacyjne w zakresie reasekuracji, a w szczególności zwracać uwagę na adekwatny system administrowania i zarządzania umowami oraz wymiany informacji pomiędzy Zakładem i Reasekuratorem.
- 11.5. Jeśli umowy reasekuracji zakładają rozliczenia w innej walucie niż umowy ubezpieczenia, to Zakład powinien odpowiednio zarządzać ryzykiem walutowym.
- 11.6. Zakład powinien wykonywać okresowo, przynajmniej raz do roku, analizy na podstawie danych historycznych w celu sprawdzenia, czy portfel umów reasekuracji odpowiada potrzebom kapitałowym Zakładu. Analizy powinny obejmować co najmniej analizę wpływu stosowanych umów reasekuracji na wypłacalność Zakładu. Powyższe analizy powinny być wzięte pod uwagę przy modyfikacji programu reasekuracyjnego.
- 11.7. Zakład, przynajmniej raz do roku, powinien wykonywać analizy istotnych ryzyk w obszarze reasekuracji m.in. przeprowadzając analizy scenariuszy ryzyk w zakresie reasekuracji, w tym co najmniej na wypadek niewypłacalności Reasekuratora. Wyniki analiz powinny być udokumentowane.
- 11.8. Zakład, przynajmniej raz do roku, powinien przeprowadzać analizę wrażliwości zidentyfikowanych ryzyk w zakresie reasekuracji.
- 11.9. Osoba nadzorująca funkcję aktuarialną powinna, co najmniej raz do roku, przedstawiać Zarządowi pisemną opinię na temat adekwatności rozwiązań w zakresie reasekuracji, biorąc pod uwagę wpływ umów reasekuracji na poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.
- 11.10. W wyjątkowych i uzasadnionych sytuacjach Zakład powinien mieć możliwość podjęcia decyzji o przekroczeniu limitów tolerancji ryzyka. Jednakże w takiej sytuacji Zakład powinien wdrożyć dodatkowe procedury kontrolne. Wszelkie odstępstwa powinny być należycie uzasadnione i udokumentowane.

Wytyczna 12.

Zakład powinien posiadać systemy informatyczne lub narzędzia analityczne oraz bazy danych wspierające proces zawierania i monitorowania umów reasekuracji oraz pomiar poziomu ryzyka, a także powinien posiadać odpowiednie procedury przepływu i zarządzania informacją w celu umożliwienia podejmowania właściwych decyzji przez Zarząd oraz osoby na poziomie kierowniczym odpowiedzialne za reasekurację.

- 12.1. Zakład powinien posiadać systemy informatyczne lub narzędzia analityczne oraz bazy danych wspierające proces zawierania i monitorowania umów reasekuracji oraz pomiar poziomu ryzyka związanego z reasekuracją.
- 12.2. W systemach informatycznych lub narzędziach analitycznych i bazach danych Zakładu powinny być zawarte dane o odpowiednim poziomie szczegółowości dotyczące umów reasekuracji oraz umów ubezpieczenia podlegających reasekuracji. Systemy informatyczne lub narzędzia analityczne oraz bazy danych powinny pozwalać na realizację wymogów określonych w pkt 15.8.

Reasekuracja finansowa

Wytyczna 13.

W celu określenia stopnia, w jakim Zakład wykorzystuje reasekurację finansową, Zakład powinien przeprowadzać analizy wszystkich nowych umów reasekuracji i czynności związanych z reasekuracją, w szczególności, gdy zakres transferu ryzyka ubezpieczeniowego jest istotnie ograniczony. Sposób przeprowadzania analiz powinien być spójny dla wszystkich umów reasekuracji w Zakładzie oraz dokonywany każdorazowo w przypadku zawierania umów reasekuracji lub dokonywania zmian w postanowieniach umów reasekuracji.

- 13.1. Zakład powinien posiadać wypracowane metody (w tym testy) do badania, czy i w jakim stopniu umowy reasekuracji zapewniają transfer ryzyka ubezpieczeniowego.
- 13.2. Transfer ryzyka ubezpieczeniowego należy uznać za istotnie ograniczony, gdy zgodnie z postanowieniami umowy Zakład posiada obowiązek pokrywania strat Reasekuratora (negatywnych sald) lub gdy uwzględniając wszystkie możliwe przyszłe scenariusze Reasekurator nie ponosi ryzyka (lub ponosi niewielkie ryzyko) straty kapitału.
- 13.3. W przypadku wykorzystywania umów reasekuracji finansowej, Zakład powinien mieć udokumentowane co najmniej następujące elementy:
- a. informacje zapewniające pełne i właściwe zrozumienie przez niezależne osoby zaznajomione z tematyką reasekuracji charakteru i celu umowy,
 - b. informacje dotyczące wszelkich umów lub porozumień, które wpływają bezpośrednio na przepływy środków pieniężnych z reasekuracji finansowej,
 - c. szacunkowe wielkości przepływów środków pieniężnych, w tym prowizji i wszelkich innych płatności z tytułu reasekuracji finansowej, jak również terminy tych przepływów,

- d. określenie wpływu finansowego reasekuracji finansowej na wypłacalność Zakładu.

System kontroli wewnętrznej w obszarze reasekuracji

Wytyczna 14.

W Zakładzie powinien zostać wdrożony efektywny system kontroli wewnętrznej w obszarze reasekuracji.

- 14.1. System kontroli wewnętrznej w obszarze reasekuracji powinien zapewniać, że działalność Zakładu jest prowadzona zgodnie z obowiązującym prawem, zatwierdzoną strategią, przyjętymi zasadami i procedurami dotyczącymi zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji.
- 14.2. System kontroli wewnętrznej w obszarze reasekuracji powinien być zaprojektowany i zarządzany tak, aby wspierał Zarząd, Radę Nadzorczą oraz osoby na poziomie kierowniczym odpowiedzialne za zarządzanie reasekuracją w wypełnianiu obowiązków związanych z zarządzaniem i nadzorowaniem działalności Zakładu.
- 14.3. Wszystkie elementy systemu kontroli wewnętrznej w obszarze reasekuracji powinny być efektywne i spójne.
- 14.4. System kontroli wewnętrznej w obszarze reasekuracji powinien być regularnie, co najmniej raz do roku, dostosowywany do identyfikowanych ryzyk w Zakładzie.
- 14.5. Zakład w ramach systemu kontroli wewnętrznej powinien posiadać system identyfikacji nieprawidłowości w procesie reasekuracji, w tym w zakresie przekroczenia limitów tolerancji ryzyka lub upoważnień do wykonywania czynności w zakresie reasekuracji.
- 14.6. Zakład powinien posiadać odpowiedni system raportowania, w ramach którego w szczególności powinien określić minimalną zawartość i stopień szczegółowości, częstotliwość oraz adresatów raportów.
- 14.7. Raporty powinny zawierać odpowiednie informacje i wnioski z przeprowadzonych analiz, a w szczególności dotyczące wpływu reasekuracji na wypłacalność Zakładu.
- 14.8. Zakład powinien mieć ustanowione procedury raportowania do Zarządu i Rady Nadzorczej, które zapewniają, aby raportowanie:
- a. następowało w wymaganych terminach,
 - b. zawierało wszystkie wymagane informacje.

Rachunkowość i sprawozdawczość

Wytyczna 15.

Zakład powinien rzetelnie i terminowo wyliczać oraz wykazywać w księgach rachunkowych i sprawozdaniu finansowym wartości związane z reasekuracją w oparciu o przyjęte zasady (politykę) rachunkowości.

- 15.1. Zasady (polityka) rachunkowości powinny zawierać szczegółowe zapisy dotyczące ujęcia w księgach rachunkowych i sprawozdaniu finansowym wszystkich zdarzeń gospodarczych związanych z reasekuracją.
- 15.2. Zakład powinien odpowiednio ujmować w sprawozdaniu finansowym zdarzenia gospodarcze związane z reasekuracją w celu rzetelnego przedstawienia obrazu reasekuracji w kontekście finansowym i majątkowym Zakładu.
- 15.3. Dokonując ujęcia w księgach rachunkowych zdarzeń gospodarczych związanych z reasekuracją, Zakład powinien zwrócić szczególną uwagę na kwestię zapewnienia współmierności przychodów i kosztów.
- 15.4. Zakład ubezpieczeń powinien, co najmniej raz na kwartał, dokonywać analizy mającej na celu weryfikację, czy wartość aktywów i zobowiązań wynikających z zawartych umów reasekuracji została ustalona z uwzględnieniem zasady ostrożnej wyceny.
- 15.5. Zakład powinien zapewnić prawidłowe, terminowe i rzetelne ujęcie reasekuracji w księgach rachunkowych i sprawozdaniu finansowym. Proces związany z ujęciem reasekuracji w księgach rachunkowych i sprawozdaniu finansowym powinien być uregulowany w procedurze wewnętrznej określającej m.in. zakres, sposoby weryfikacji danych w księgach rachunkowych oraz terminy i osoby/stanowiska odpowiedzialne.
- 15.6. Zakład powinien monitorować terminowość i rzetelność rozliczeń wynikających z reasekuracji (w tym sporządzania rachunków reasekuracyjnych).
- 15.7. Zakład powinien posiadać i na bieżąco aktualizować rejestr zawartych umów reasekuracji.
- 15.8. Zakład powinien posiadać odpowiednio opisany w zasadach (polityce) rachunkowości system informatyczny służący do przetwarzania danych przy prowadzeniu ksiąg rachunkowych, spełniający wymogi Wytycznej 12, umożliwiający dostęp do odpowiednich danych wszystkim osobom/jednostkom

organizacyjnym zaangażowanym w proces sprawozdawczości w zakresie reasekuracji oraz umożliwiający odtworzenie wszystkich etapów procesu przetwarzania danych.

Spis treści

Wstęp	2
Słowniczek pojęć	4
Wytyczne	6
Zasady ogólne	9
System zarządzania ryzykiem w obszarze reasekuracji	10
Obowiązki Zarządu, Rady Nadzorczej oraz osób zajmujących się reasekuracją.....	10
Procedury wewnętrzne dotyczące reasekuracji.....	12
Program reasekuracyjny	15
Bieżące zarządzanie ryzykiem w obszarze reasekuracji.....	17
Reasekuracja finansowa	19
System kontroli wewnętrznej w obszarze reasekuracji.....	20
Rachunkowość i sprawozdawczość	21